

Koronavírus-járvány és helyi önkormányzatok

A helyi önkormányzatok kapcsolatrendszerre, és a központi szabályozás értékelése a COVID világában

MRTT VÁNDORGYŰLÉS

2022. október 3.

BUDAPEST, NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM

Finta István Ph.D.

finta@rkk.hu

Az alkalmazott módszertan

- Kérdőíves felmérés (500 fő alatti településektől a megyei jogú városokig, különböző településszerkezetű, és a kedvezményezett besorolás szerint eltérő helyzetű települések részvételével);
- Személyes (telefonos) interjúk;
- Központi, helyi jogszabályok, és intézkedése elemzése;

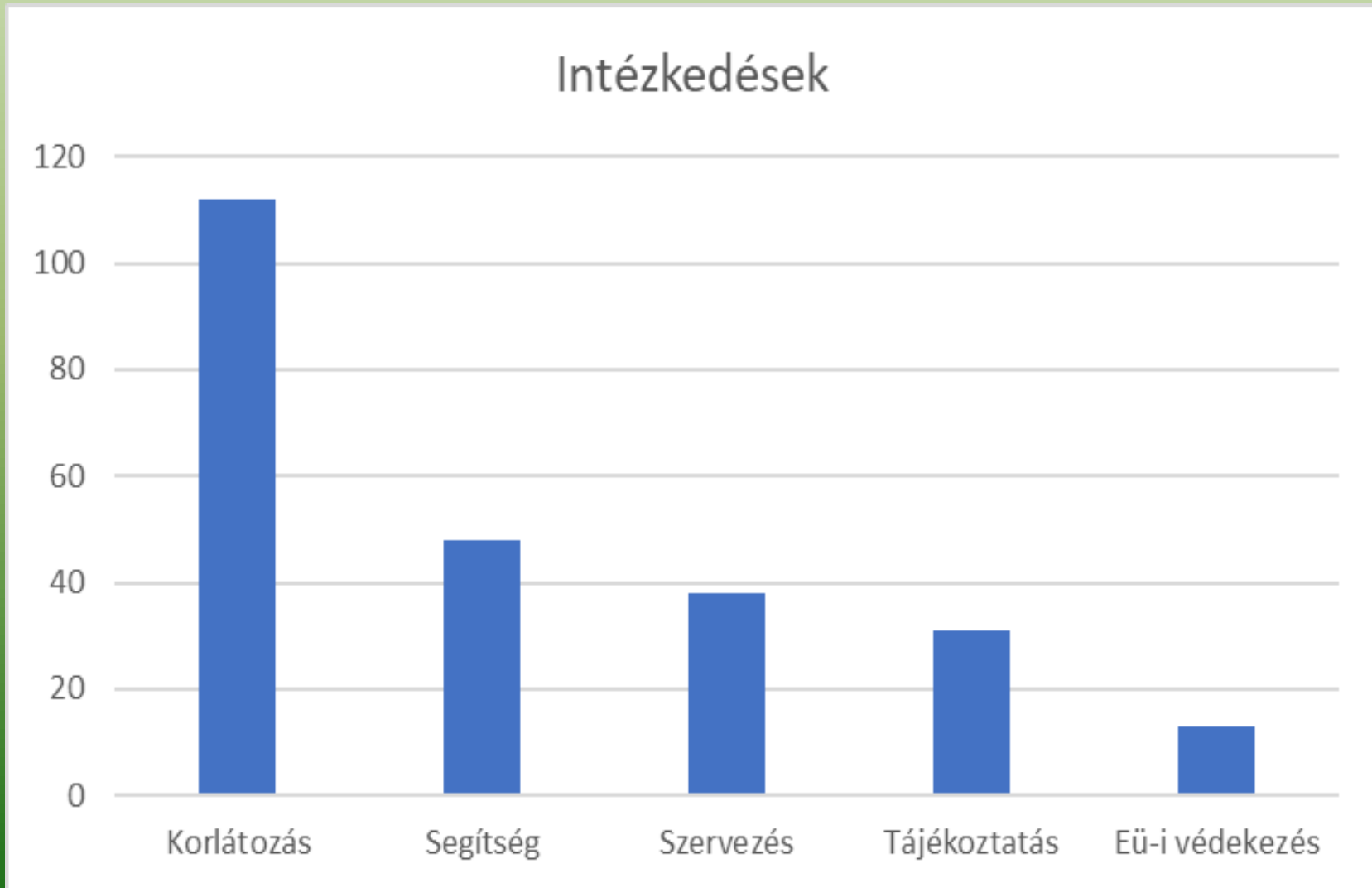
Kiindulási alapok

- *„Ha Európa sikert akar elérni azzal a paradigmaváltással kapcsolatban, hogy 2030-ig fenntarthatóvá váljon, akkor teljes mértékben be kell vonnia a helyi és regionális önkormányzatokat, mivel ezek felelősek a fenntartható fejlesztési célok 65%-ának eléréséért.”* (A RÉGIÓK EURÓPAI BIZOTTSÁGA (2019/C 275/01) VÉLEMÉNYE az európai szemeszter és a kohéziós politikáról: a strukturális reformok hosszú távú beruházásokkal való összehangolása)
- A közügyek intézésnek nem csupán 65%-ért felelősek a helyi önkormányzatok, a közfeladatok túlnyomó részét – a folyamatos állami terjeszkedés ellenére – a helyi szereplők valósítják meg.
- A helyi önkormányzatoknak szánt szerep, mozgástér a helyi, és országos szintű hatékony védekezés szempontjából korántsem jelentéktelen.

A krízishelyzet során alkalmazott intézkedések típusai

- léteznek restriktív, tiltást jelentő intézkedések (a központilag meghatározott feladatok többsége ilyen tartalmú);
- léteznek segítő, valamilyen szolgáltatást biztosítani hivatott intézkedések;
- léteznek szervezés-átszervezési feladatot meghatározó intézkedések, amelyek leginkább az intézmények, vagy valamilyen szolgáltatás megváltozott biztosításával kapcsolatosak;
- léteznek – csekély számban említett – tájékoztatást szolgáló intézkedések;
- végül léteznek – legkisebb számban említett – fertőtlenítéssel, konkrét egészségügyi védekezéssel kapcsolatos intézkedések;

A felmérés során említett intézkedéstípusok megoszlása

A felmérés során említett intézkedéstípusok megoszlása településtípus szerint

---

	Korlátozás	Segítség	Szervezés	Tájékoztatás	Eü-i védekezés	Összesen
Falu	42,7	18,8	19,8	17,7	1,0	100,0
Város	48,6	20,5	13,0	9,6	8,2	100,0
Összesen	46,3	19,8	15,7	12,8	5,4	100,0

A többszintű szabályozás kérdése

- A kizorító típusú központi szabályozás, vagy keretjellegű központi szabályozás?
- A kifejezetten önkormányzatokat érintő szabályozás keretjellegű, ezért biztosít bizonyos mozgásteret a helyi döntéshozóknak (nyitvatartások, további szigorító intézkedések);
- A jövőbeni lehetséges krízishelyzetek kialakulása, kezelése során különösen fontos lenne fenntartani, kialakítani olyan sztenderdeket, ahol a központi, és helyi jogalkotói arányok igazodnak a helyzet által megkívánt intézkedésekhez.

A szabályozás reziliancia

képességgel való összefüggései

Értelmezhetőség kérdése

- Amennyiben a központi szabályozás értelmezése helyi szinten problematikus, akkor – a krízis helyzetben különösen fontos – reakcióidő növekedhet a kritikus pont fölé.

Végrehajthatóság kérdése

- A végrehajthatóság szempontjából az egyik fontos tényező az idő, pontosabban a helyi szint számára, a végrehajtás feltételeinek megteremtéséhez szükséges idő.
- Bizonyos esetekben a központi szabályozás tartalma helyben nem értelmezhető (a helyi bolt kicsi, az 1,5-2 m-es távolság betartása fizikailag kizárt), ilyen esetekben a józan helyi döntések képesek pótolni a központi szabályozás differenciálatlanságát, felülírni azok életidegenségét.
- Az az intézményrendszer, amely egy járványügyi krízishelyzetre a betarthatóság-ellenőrzés tekintetében hatékony válaszokat képes adni, szinte teljesen hiányzik hazánkban.

A szabályozás reziliencia képességgel való összefüggései

Tájékoztatás kérdései

- Fontos hangsúlyozni, hogy a tájékoztatás, a tájékozódás nem egyenlő a konstruktív kommunikációval. Ez utóbbi intézményesített csatornái, vagy egyáltalán nem léteznek, vagy „eltömődött, berozsdásodott” állapotban vannak (érdekegyeztetés rendszere), kultúrája pedig részben ki sem alakult, részben pedig a múlt homályába vész.
- „Békeidőben” – az itt nem részletezett – konstruktív kommunikáció hiánya nem feltétlenül okoz látványos és azonnal érzékelhető károkat. Veszélyhelyzet esetén azonban szükség lenne az olyan csatornák kialakítására, és működtetésére, amelyek meghatározó szerepet játszhatnak a veszély elleni védekezés során.

A helyi önkormányzati együttműködés vizsgálatának szempontjai

- az együttműködés ténye (létezik együttműködés, vagy nem létezik),
- az együttműködés intenzitása,
- az együttműködés típusa,
- az együttműködés formális-informális jellege, illetve történeti előzményei,
- az együttműködés területe, tárgya.

Az együttműködés ténye (van/nincs)

- A megkérdezettek 90%-ka azt jelezte hogy valamilyen fajta együttműködés létezett COVID ügyben;
- Korábbi kutatási tapasztalatok: az együttműködésre leginkább a kislélekszámú települések vannak ráutalva, a lakosság szám növekedésével egyenes arányban csökken az együttműködési hajlandóság;

Az együttműködés intenzitása

- Laza, illetőleg ad-hoc jellegű (*„Egy esetben hat közeli településsel hoztunk közös korlátozásokat egy hétvégére vonatkozóan. Ezen kívül nem volt jellemző a közös gondolkodás.”*);
- Folyamatos és erős (az *„együttműködés nagyon jó, folyamatosak a megbeszélések, egyeztetések, a 14 önkormányzat odafigyel egymásra”*);

Az együttműködés típusa (vertikális/horizontális)

- Az esetek 90%-ban horizontális együttműködések alakultak ki, vagyis az önkormányzatok leginkább a hasonló méretű, jogállású települések kapcsolatait keresik. („A megyén belül nehéz másik olyan önkormányzattal, jegyzővel konzultálni, aki hasonló méretű és feladatrendszerrel bír.”);

Az együttműködés formális-informális jellege, illetve történeti előzményei

- **Országos léptékű**, intézményesített, és a COVID helyzet során ténylegesen is működtetett hálózattal egyedül a megyei jogú városok rendelkeztek;
- **Kisebb területi léptékben:** *„Létrehoztunk egy csoportot a járási polgármestereknek. Eddig ilyen nem volt. Ha tanácstalanok vagyunk, egymást kérdezzük. Pl. óvodai ügyelet ti, hogy oldjátok meg? Vagy a szájmaszk kérdése. Kaptunk egy árajánlatot – ez sok, vagy reális? Van más forrásotok? Ez jól működik. Így egy kicsit megerősítve éreztem magam.”*
- Az esetek többségében az együttműködés **inkább informális, illetőleg rögtönzött** módon alakult ki.
- Olyan esetekben, amikor a helyi önkormányzatok **többcélú kistérségi társulása** részben, vagy egészben fennmaradt, még mindig létezik egy olyan formalizált rendszer, melynek segítségével a szereplők közösen képesek reagálni valamilyen közös problémára.

Az együttműködés területe, tárgya

- Szinte minden esetben előforduló együttműködési területként a **tapasztalatcsere** nevezhető meg.
Ritkábban: „*az együttműködés széleskörű volt, a tapasztalatcserén kívül például a közétkeztetés megszervezése is közös ügy volt, illetve például a maszkok gyártásánál is össze tudtunk fogni.*” ;
- Az esetek többségében azonban csak egy-egy szakterületre korlátozódott az együttműködés;
- Az önkormányzati együttműködések leginkább a tájékozódást, az információ szerzést, tudásmegosztást szolgálták, ritka esetben került sor közösen végrehajtott, koordinált tevékenységre.

Következtetések

- Krízishelyzetben mi hatékonyabb, a tiltó, vagy a segítő tartalmú szabályozás, illetőleg ezek helyes aránya?
- A keretjellegű szabályozás – az egységes követelmények érvényesülése mellett – a helyi sajátosságokra épülő gyorsabb reagálást biztosíthat;
- A központi és a helyi szint közötti információk gyors, valid cseréjének csatornái, az érdemi egyeztetés formái alapfeltételei lennének az országos szintű reagálási képességnek és reakcióidő csökkentésnek;
- A reziliens településhálózat kialakításának elengedhetetlen feltétele az önkormányzati együttműködési modellek felállítása, értékelése, tesztelése.

Köszönöm a figyelmet!